

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre . . .	16 kor. — fill.
Negyedévre . . .	4 „ — „
Helyben házhoz hozva:	
Egész évre . . .	20 kor. — fill.
Negyedévre . . .	5 „ — „
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre . . .	24 kor. — fill.
Negyedévre . . .	6 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétéfő és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaszolgáltatására vagy megőrzésére nem vállal közt.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fill.

NAGYVÁRAD, április 4.

Nemzetközi unio.

(K. Ö.) Egy nagy, hatalmas eszme foglalkoztatja a magyar és vele együtt az összes kulturálmok gazda-társadalmát.

Arról van szó, hogy a világ összes gazda-társadalmi szervezetei a gazda érdekek hathatós védelme érdekében nemzetközileg egyesüljenek.

Ez az eszme Amerikából indult ki és mindenütt kedvező fogadtatásban részesült. Érdemlegesen a dologgal a Párisban tartandó nemzetközi gazdakongresszus fog foglalkozni.

A világraszóló szövetségnek célja a mezőgazdaság általános érdekeit kifejezésre és érvényre juttatni, de különösen módját ejteni, hogy a gabonatermelés emancipáltassék a nemzetközi spekuláció illetéktelen befolyása alól, mely leginkább az értékesítési viszonyoknak a maga körébe való utalással döntő befolyással volt az általános mezőgazdasági válság előidézésében.

Nem szenved kétséget, hogy a nemzetközileg szervezkedett spekulációval szemben valamelyes védelemre szükség van. A buza árát nem a kereslet és kínálat viszonya határozza meg, hanem a spekulációnak többé-kevésbé sikerült tranzakciói. A gazdák sohasem törekedtek túl magas árakra, hanem inkább az árak egyenletes megállapítására. De éppen ez ellenkezik a spekuláció érdekeivel, mely az árak indokolatlan ingadozásaiból me-

riti busás hasznát. A baisse-spekulációból a fogyasztó közönségnek nincs haszna, a kornerből a gazdáknak nincs hasznok. Mindig csak a spekuláció az, mely a kettő közé állván, illetéktelen hasznot vág zsebre.

Mindezek ismeretes dolgok, mind indító okukat, mind hatásukat tekintve. Szükséges is a hazai termelés és vagyonosodás szempontjából, hogy valamit tegyünk.

Csak az a kérdés, hogy a gazdák nemzetközi szövetségében megtaláljuk-e ezt az orvosszert, hogy az értékesítés körül tapasztalt anomáliákat megszüntethessük és azt az ütőkártyát, melylyel a nemzetközi spekuláció által kijátszott minden mesterfogást agyonüthetünk. Azt hisszük, hogy a gazdák nemzetközi szövetségének akademikus lesz az eredménye. Azok az óhajok és kívánalmak, melyek a mezőgazdaság érdekében itt kifejezésre jutnak, szintén csak akademikus jellegűek lesznek. Ezeket realizálni törvényhozásilag kellene, hogy gyakorlati hatásuk legyenek. Már pedig éppen abban erős a nemzetközi spekuláció, hogy az egyes országok között folyton ébren tudja tartani a gazdasági érdekekben megnyilatkozó ellentéteket, — sőt ezeket mesterségesen éleszti.

Most négy éve élénken foglalkoztatta a gazda-társadalmakat a középeurópai vám-unio kérdése. Ennek célja lett volna a középeurópai gabonatermelést megvédeni Amerika és Oroszország versenyével. Ez a terv dugába dőlt, mert azt mondták, hogy nem lehet több országot

unióra birni, melyek között nyilvánvalóak a gazdasági érdekellentétek. És ebben igazuk lett azoknak, akik ezeket az érdekeket előtérbe helyezték. A vám-unióból semmi sem lett.

Hát akkor ne szervezkedjenek nemzetközileg a gazda-társadalmak?

Igen, szervezkedjenek. A mezőgazdaságnak vannak olyan általános bajai, melyek a világ minden gazdáját egyformán sújtják. Már az összatartozás érzetében is van erő, mely a gazda-társadalmakba enerzsiát önt, felvenni a küzdelmet a spekulációval, mely éppen a búzát tartja a spekuláció legalkalmasabb tárgyának.

Van azonban itt egy más kérdés: szervezkedjünk idehaza. A magyar gazda-társadalom szervezett tagozatai gyűjtsék maguk köré az ország különböző vidékein még paragon heverő erőket. Az ország összes gazdasági egyesületeit még nem hatotta át az a közszellem, mely agrárországban szinte önkénytelenül is megnyilatkoznék, ha évtizedeken át a merkantil politikai hatása alatt a hamis értékek csillogása el nem vette volna szemünk világát és ha annyira meg nem gyöngültünk volna, hogy minden bizodalunkat a hatalmon levő kormánypolitikában ne kerestük volna. A segítség onnét meg jött, de nem volt köszönet benne.

Itt fejezzük be a szervezés munkáját, hogy egy erősen szervezett gazda-társadalom gazdasági közvéleményt teremthessen, akkor idegenek hozzájárulása nélkül is megfogjuk oldani a mező-

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A mostoha szülő.

(Olasz beszély.)

Adelaide Bernardini után: Idem.

Lorenzo, a Piazzetta Nuova kovácsa, mint őt a városban nevezték, ama bizonyos estén a rendesnél is mogorvább hangulatban érkezett haza a munkából. Mostoha leánya s még egyetlen életben levő hozzátartozója, meg nem merte kérdezni a haragos embert, hogy mi bántja, midőn az a konyhába benyitott, mely egyuttal étkezőül is szolgált kettejüknek. Félve köszöntötte csak s azután szótlanul feltálatla az asztalra a minestrát. A bosszus ember az asztalnak dőlve fejét tenyerébe fektette s észre sem látzott venni az előtte párolgó ételt, mely szinte az orrát csavarta, hanem mereven bámult a szoba szögletébe, olykor-olykor egy-egy tompa dörmögést hallatott, melyet bosszus dobbanással kísért, a mitől megrecegett a padló. Mária felénken pislantott át hozzá félszemével s nagy nehezen tudott egy-egy kanál minestrát magába erőszakolni. Kis vártatva a mostoha felkelt helyéről, sebesen fel s alá járkált a szobában, mialatt gyilkos tekinteteket vetett a szegény ártatlan teremtes felé, melyekből sejteni lehetett, hogy a neki rendesen kijáró, bár soha meg nem érdemelt szidalmak és szemre-

hányások vihara nemsokára ismét a nyakába zudul.

— Talán rosszul érzi magát atyus? Vagy csak minestra nem izlik ma? — Kérdezte a lány szepegő hangon.

— Mondta neked valaki? — Dörmögött az vissza, azután újra leült az asztalhoz és megkavarta az ételt tányérjában.

— Tán valakivel mérgelődött a műhelyben? — Fűzte tovább a szót még félénkebben a leány.

— Ugy van! Eltaláltad . . . Még pedig éppen te miattad, te kaczer teremtes az Istennek!

— Én miattam? . . . Megengedjen én semmi rosszat nem tettem atyus.

— Fogd be a szád, te hazug! . . . Különbben Giovanni Pagliotti urnak a szájába rágtam már, hogy mit sem akarok tudni a fecsegéséről. Mária, neked is azt mondom vigyázz, ne hogy arra kényszeríts, hogy ezekhez folyamodjam itt! Éme szavaknál a mostoha a leány orra elé tartotta izmos, husos ökleit, melyeknek sulya még sohasem nehezedett a leány gyenge vállaira, ámbár az érzékeny teremtes meg egy-egy ökölcsapást is szivesebben eltűrt volna néha, mint azokat a kemény, nyers szidásokat, melyekkel mostohája szakadatlanul és sokszor a legcsekélyebb dolgokért is elárasztotta.

Lorenzo mester különben nem volt mindig ilyen dühös, életunt ember. Sokan voltak még életben azok közül, a kik őt mint

nyalka, csinos és tréfát kedvelő fickót és derék munkást ismerték hajdanán, a mikor még olyan jámbor volt ő kigyelme, akárcsak egy bárány. — Első feleségének halála azonban, ki magtalanul halt el két évi házasi élet után, egészen megváltoztatta őt. Mindazonáltal a kedvező fizetési viszonyok, melyek nemcsak neki jutattak kenyeret, hanem arra is rásegítettek, hogy három munkással dolgozhatott, továbbá jólelkű barátjainak vigasztaló beszédén idő folytán annyi hatással voltak rá, hogy lassankint ismét a régi ember lett.

Lorenzonak volt tulajdon háza is mindama berendezéssel, a mire neki szüksege volt. Ha anyja, vagy valamely testvére életben lett volna, hogy nehéz munkája árán szerzett holmait rendben tarthatta volna, úgy sohasem gondol vala arra, hogy újból megnősüljön. — Így azonban egész magára volt hagyatva: ha az üzletben volt a szemé, akkor nem törődhetett eléggé a háza tájékával, idegent meg egyáltalán nem akart maga mellé venni. Ujra feleség után nézett tehát s egyik elhunyt barátjának fiatal csinos özvegyét vette magának házastársul, kit az őt esztendő kis leányával együtt a legnagyobb nyomorban hagyott maga után.

Életének ebben az időszakában teljesen boldog volt Lorenzo. A fürge, életvidám kis menyecskét látva maga körül s hallva a gyogyogó gyermek csacska beszédeit, úgy érezte, hogy a lelkében tátongó ür be van tömve s át

gazdaságnak válsággal járó kérdéseit. Saját magunkból kell meritenünk azt az erőt, mely a kormánypolitika irányának megváltoztatásával behegeszti a mezőgazdaság vérző sebeit. Mert ezek az egész országnak vérző sebei.

Községenként való szavazás.

A képviselőház a múlt hó 29-iki ülésében foglalkozott a többi között Hevesvármegyének azon kérvényével, melyben kéri a választási törvényt akként módosítani, hogy a szavazás ne a kerület központjában, hanem *községenként eszközöltesse*.

Hogy éppen ez alkalomból fordult Heves megye ily kérvénnyel a képviselőházhoz, annak egyszerű indoka az volt, mert a választási törvények ilyen módosítása feleslegessé tenné a fuvardijak szabályozását. És hogy ez mily üdvös intézkedés lenne, az egyszerre világos lehet mindenki előtt, ha meggondoljuk, hogy bár hogyan lesz is szabályozva a fuvardijak ügye, mindig tág teret fog az nyitni a visszaéléseknek, különösen a vesztegetéseknek. A kuriai bíráskodásról szóló törvénynek egyik lényeges hibája a fuvardijaknak törvénybe iktatása. Mert igaz ugyan, hogy a törvény intenciója az, hogy a törvényesen megállapított fuvardijnál nagyobb összeg fizetése már vesztegetés számba megy s ez okból, ha bebizonyítatik, a kérvénnyel megtámadott választás megsemmisítendő; azonban azok, a kik ismerik a gyakorlati életet, tudják, hogy a legnehezebb dolog az ily több fizetést beigazolni, s a legkönnyebb dolog a törvényes fizetés ürügye alatt a törvényesnél nagyobb összeget fizetni.

Házasság és államesiny.

— *A bolgár fejedelem házassága.* —

— Saját tudósítónk távirata. —

Bécs, április 4.

A tegnapi bécsi lapokban egy rövid hír jelentette, hogy *Ferdinánd* bolgár fejedelem Bécsbe érkezett. Tegnapi még nem tudták e hír jelentőségét, de ma már mindenki beszél róla, hogy *Ferdinánd* utazása összefüggésben van a feje-

delem házassági előkészületeivel, melyet pedig a legnagyobb titokban akartak előkészíteni, mert ez a házasság egyuttal *államesiny is*. *Ferdinánd* ugyanis házasságával sokat akar nyerni, az egész nagy orosz barátságot és protektorátust.

Az államesinyt és házasságát a legnagyobb titokban készítette elő maga a fejedelem is. Segítő társa volt neki benne anyja *Klementina* hercegnő, ki a fia házassági ügyét közvetítette.

Ferdinánd bolgár fejedelem a múlt napok egyikén váratlanul titokban elutazott *Szófiából* s a regensséget egy *Filipopolisból* kibocsátott proklamációval a kormányra ruházta. Bécsbe a fejedelem tegnap érkezett és ott is szintén titokban akart tartózkodni, de már másnap a bécsi lapok mind hirdették *Ferdinánd* fejedelem megérkezését. Ezt senki sem várta és éppen azért keltett feltűnést megérkezése, melyet még a *Köburg* palotában is titkoltak. A fejedelem még a tegnapi napon tovább is utazott *Cannesbe*, hol anyja *Klementina* főhercegnő és *Helén* orosz nagyhercegnő várták.

Ferdinánd fejedelem megkéri *Helén* orosz nagyhercegnő kezét és a fejedelem már biztosítva van arról, hogy nem fog kosarat kapni, mert ezt a házasságot orosz udvari körökben örömmel fogadják.

Az orosz befolyás terjedését látják benne a Balkánon és *Ferdinánd* fejedelem *megettérésének* erős bizonyítékát, *Ferdinánd* fejedelem pedig *királyságot* nyer e házassággal.

Ez az államesinyvel vegyes házasság, diplomáciai körökben igen nagy meglepetést kelt. A csiny oly finoman van kieszelve, hogy ez valóban *Klementina* főhercegnőre vall, kinek már nem egyedüli ügyeskedése ez a jelenlegi a diplomáciában. — Ausztria-Magyarország pedig mindezek folytán sirathatja veszni induló bolgár befolyását.

van hidalva. Fájdalom azonban, mindez csak rövid ideig tartott. A golya által várt kis csecsemő életébe került az anyának s a helyett, hogy a sors némi vigaszul és kárpótlásul a súlyos csapás fejében megengedte volna érnie azt, hogy kis újszülöttje erőre kapva felserdüljön, pár napra születése után a kis gyermek is követte anyját a halálba.

A szegény férj most magára maradt a kis Máriával, a ki nem az ő vére volt, de a kit még sem akart magától eltaszítani, mert megígérte a haldokló barátnak, hogy a gyermek sorsáról gondoskodni fog. Az újabb csapásnak hatása megsemmisítő volt *Lorenzóra* nézve. Pár hónapig nem is dolgozott s midőn njra kezébe vette a szerszámot, barátjai nem ismertek többé rá. Egészen kicserélték. Egész valója gyűlöletet, haragot lehelt a világ s annak minden élő lényére. Az idő sem volt képes ezen elkeseredett kedélyállapoton segíteni s azt enyhíteni. A munkások, barátok s maga *Mária* is megszokták lassankint *Lorenzo* komor természetét s egészen beletörődtek lényének sötét valójába, ámbar ez a körülmény egy cseppet sem járult hozzá ahhoz, hogy a meghasonlott ember környezete meglegedett és vidám legyen.

Máriát, jóllehet időközben derék és engedelmesebb hajadonná serdült, soha egy meleg tekintet, egy barátságos köszönő szó nem jutalmazta azért a gyöngéd gondoskodásért, melylyel

mostoháját körülvette. Ez különben nem engedte semmiben sem szükségét látni a leányt. Mindene megvolt *Máriának*. Vasárnaponként rendszeren kirándult vele *Lorenzo* a vidékre. Hébe-korba csinos ajándékokat hordott neki haza, de a homlokán azért még sem simultak el a ráncok, arca sohasem derült fel a mostohának s mindig csak nyers, haragos hangon beszélt *Máriával*, gáncsot, kifogás keresve cselekedeteiben.

Már husz esztendő lett a leány anélkül, hogy csak sejtelve is lett volna arról, hogy lehet valaki a világon, a kinek ő folyton a fejében és a szíve táján motoszkál s aki már erősen feltette magában, hogy őt feleségévé teszi. Ez a valaki pedig nem volt más mint *Giovanni Pagliotti*, *Lorenzo* műhelyének egyik segédje, a ki nehogy szíve egyetlen szerelmének kellemetlen perczeket okozzon, mindedig a legcsekélyebbel sem árulta el a leány előtt érzelmeit, melylyel iránta viseltetett. Mesterének azonban egész nyíltan feltárta titkát.

A dörgedelmes kitérőt, ami erre következett s a mivel a szerelmes fiatal előre számot vetett, nyugodtan eleresztette *Giovanni* a füle mellett, de azután is oly álhatatosan ostromolta kéréseivel a sarokba szorított mostohát, hogy az végre így szólott a fiatalhoz:

— No hát jól van! Meggondolom a dolgot. Beszélni fogok a fejével a mihaszna fehérnépnek.

Feltalált tűzoltó anyag.

— Miniszteri körrendelet a törvényhatóságokhoz. —

Nagyvárad, ápril 4.

Laykusok, szakemberek, chemikusok sokat foglalkoztak már egy olyan szer feltalálásával, mely a tárgyakra fecskendezve az illető tárgyat tűzhatlanná teszi. Ez a tűzoltó anyag problémája, egy olyan anyagé, mely gátat vet a pusztító elemnek s éppen ez okból feltalálása esetén igen nagy korszakot alkotna a tűzrendészet terén.

A kísérleteket jutalmazta is némi siker, de a feltalált tűzoltó anyagok korántsem ütnek meg a tökéletesség mértékét. Főhibályuk az, hogy előállításuk drága és nem könnyen kezelhető.

A belügyminiszter most körrendeletet intézett az összes törvényhatóságokhoz, melyben tudatja, hogy saját szakértői és a legutóbbi tűzoltó kongresszus tagjai is kipróbáltak egy szert az u. n. *Eberhardt-féle* anyagot, mely tűzoltásra az összes eddigi tűzoltó anyagok között a legalkalmasabb és legolcsóbb.

A miniszteri körrendelet, mely az *Eberhardt-féle* anyagot ajánlja a törvényhatóságok figyelmébe a következő:

Körrendelet

valamennyi vármegyei és városi törvényhatóság közönségének.

A m. kir. szabadalmi hivatal elnökének utasítására 1899. évi április hó 22-én; továbbá saját kiküldöttem jelenlétében a VIII-ik országos tűzoltó szaktanfolyam alkalmával, 1899. évi július hó 28-án és végül a Brassóban tartott XIV-ik tűzoltó szövetségi nagygyűlés alkalmával 1899. évi augusztus hó 14-én tartott kísérletekből arról szereztem tudomást, hogy az *Eberhardt-féle* tűzoltó anyag igen jó tűzoltó szer s az eddig ismert összes anyagok közt a legolcsóbb, melynek főelőnye a tűz gyors eloltásán kívül leginkább abban nyilvánul, hogy az élettessé tárgyakat erősen lehűti s azok még erős tűznek kitéve sem képesek többé lánggal égni. Mint ilyen kiválóan alkalmas keletkezésben levő tüzek gyors eloltására, a kigyuladás veszélyének bitett tárgyak megvédésére vagyis a tűz tovaterjedésének megakadályozására, végül azon tulajdonsága, hogy az anyaggal bekent arcot és kezeket a sugárzó hő perzselő hatásától megóvja s ezzel lehetővé teszi, hogy az oltással foglalkozó tűzoltó a tüzet a legközvetlenebbül megközelítheti s ott

Ez volt az az ok, a miért *Lorenzo* a rendesnél is megörvább hangulatban tért volt haza ama napon a munkából.

— Egy szót sem értek abból a mit ma nekem atyuska mond — választott a leány mostohája házártság kötekedésére. — *Giovanni* még sohasem beszélt nekem ilyesmirel . . .

— Jó-jó! — Szakitotta őt félbe *Lorenzo*. Nekem semmi közöm hozzá, ha férjedül választod is a legényt, ha annyira tetszik neked. Annál jobb dolgom lesz legalább, mert akkor magam maradok.

— E szerint én terhére vagyok ugy-e?

— Egyél inkább és ne csacsogj ilyen ostobaságot. Később majd beszélünk még a dologról . . . *Giovanni* tehát nem tett még vallomást és nem próbálta elcsavarni fejedet soha?

— Nem, sohasem atyus!

— No jó . . . Később majd beszélünk még a dologról . . . *Lorenzo* olyan mérges képet vágott, hogy *Mária* tanácsosabbnak tartotta nem beszélni többet. A mostohának ama feltevése, hogy neki terhére esik, fájdalmas hurt érintett a szívében, ámbar maga sem akarta ezt megvallani.

A következő napon mind a két félnek tudtára adta *Lorenzo* a maga elhatározását, röviden és határozottan, mint a hogy szokta: e szerint *Giovanni* és *Mária* e naptól fogva je-

huzamosabb ideig az égés érzése nélkül munkálkodhatik, a tűzoltásra és tűzoltókra nézve egyaránt megbecsülhetetlenné teszi.

A szer hatékonyságából huzamosabb állás után sem veszít s arról viztartalma bármikor könnyű szerrel lecsapolható és így ez, valamint az elpárolgott víz friss víznek hozzáöntésével pótolható.

Mindezen itt jelzett tulajdonságai miatt tűzrendészeti szempontból kiválóan üdvös is volna, ha különösen a tűzveszélyes anyagokkal dolgozó gyárak, műhelyek, raktárak, levéltárak stb. az Ebenhardt-féle használatra elkészített oltóanyaggal felszereltetnének, mert ekként meg volna adva a mód és lehetőség arra, hogy a tűz még keletkezésében elfojtassék és így nagyobb károsodásnak eleje vételessék.

Mivel azonban az egyes épületek részére beszerzett s ott elhelyezett oltó anyag csakis azok égésének megakadályozásánál játszik szerepet, a tűzoltás szempontjából pedig kiváló fontossága volna, hogy ezen anyag fent emlegetett előnyös tulajdonságai tüzeseteknél általában érvényesülhessenek és pedig lehetőleg már csak beavatkozásnál, czélszerű volna, ha a tűzrendészeti kormányrendeletben minden községre nézve előírt lajtok az Ebenhardt-féle anyaggal kevert vízzel szereltessenek fel. Midőn mindezekhez még az is hozzájárul, hogy az Ebenhardt-féle tűzoltó szabadalmazott kenczék az osztrák tartományokban, sőt a távolabbi külföldön is kiváló sikereket eredményeztek: a tűzoltás és tűzrendészet jól felfogott érdekében nem mulaszthatom el a törvényhatóság figyelmét ezen kitűnő találmányra irányítani.

Budapest, 1900. márcz. 23.

A miniszter helyett:

Jakabffy,
államtitkár.

A megyei utak kövezése.

A megyei utak kavicsolásának Biharvármegye közigazgatási bizottsága előtt fölmerült kérdése érdeklődést keltett nemcsak Nagyváradon, hanem a vármegyében is.

A vármegye több nagyobb községéből kapunk erre nézve leveleket, a melyek élénk világot vetnek a biharmegyei utak elhanyagolt állapotára, pedig rengeteg költségbe került ezen utak fenntartása, azok mellett az egység árak mellett, a melyeket eddig fizetett a vármegye.

Az egész kérdéstől távol van, legalább részünkről minden gyanúsítás bárkivel szemben is, s a dolgot annak tudjuk be, hogy egy konkurrens nélküli vállalat igyekezett a maga ré-

szére minél nagyobb előnyöket biztosítani. A magunk fajta nyárspolgárok ugyan nem szívesen látjuk az ilyen dolgot, de hát az üzletvilágban megszokott mindennapi eset az ilyen.

Mindenesetre helyesnek, egy nagy megye közönsége érdekében állónak tartjuk, ha akad szakember, aki igyekszik jövőben megvédeni a közönség és az utadó-alap érdekeit. Ezért helyeseljük teljes mértékben s fogadjuk illő tisztelettel *Kikinday* Gyula kir. főmérnök fellépését, melylyel utat mutat a vármegyének, hogy házi kezelés által jobban biztosíthatja a közönség érdekét.

Tudomásunk van róla, hogy vannak még a vármegyén mások is, akik előnyt látnának abban a közérdekre, ha a házi kezelést behoznák a megyei utak fenntartásánál.

A midőn most kipattant konfliktus felszínre került, egyik megyei főtisztviselő javasolta, hogy az általunk is említett Somlyóhegy kőbányáját *Betfiándl* és a Püspök-fürdőnél azonnal nyissák meg. A már meglevő vasutvonalat csak egy rövid sinpárral kellene összekötni s rengeteg mennyiségű kitűnő fedanyagot kapna nagyon csekély költséggel a vármegye.

Ez azonban elhangzott a pusztában.

Pedig még más oldala is van a dolognak.

A vármegye intézői jól tudják, hogy milyen nyomoruságban tengődik Betfia és a többi szomszédos községek szegény lakossága. A kőbánya megnyitása által kenyérkeresethez jutna ennek a szegény népnek egy része.

*

A hozzánk beérkezett levelek mind az utak elhanyagolt állapotáról szólnak.

Az egyik levélből közöljük a következő részletet:

Ha a mostani állapot tovább is tartana a megyei utakon lehetetlen volna máskor mint a kánikulában közlekedni.

A nagyvárad-hollódi, b.-püspöki-székelyhidi-margittai, tenke-nagyvárad, ugrai, okányi, nagyvárad-siteri, ujlaki, nagyszalonta-tenkei, továbbá a sárréti és érmelléki megyei utak járhatatlanok.

Ami pedig azt a kérdést illeti, hogy honét szerezze be a vármegye a kavicsot és kő-

vet, elég rámutatni arra, hogy igen gazdag kőbányát lehet nyitni Betfián, Brátkán, Bucsán, Réven, Rézhegységen; a Körözsől pedig Nagyváradtól Révig minden ponton jó és földmentes kavicsot lehet nyerni. Ezek a helyek közül egyik sincs a Glasner tulajdonában.

UJDONSAGOK.

Bezerédj István Nagyváradon

Nagyvárad, ápr. 4.

Bezerédj István miniszteri tanácsos, szegvárdi országos selyemtenyésztési felügyelő ma d. e. az alföldi vonattal Nagyváradra érkezett.

Mínt hogy csak kevés időt szánt nagyváradon időzésére, azért megérkezése után azonnal fölkereste *Rátkay* Józsefet, a nagyváradon selyemtenyésztés buzgó előmozdítóját, hogy vele a nagyváradon selyemtenyésztés fölött tanácskozzék.

— Csak egy félórányi időm van, mert tovább kell utaznom délután, — jelentette ki a legönzetlenebb miniszteri tanácsos s erre *Rátkay* Józseffel bejárták a Városligetet. Megtekintette a tenyészházat s kérdezősködött a helyi tenyésztési viszonyok felől.

— Van e sok eperfájuk?

— Bizony méltóságos uram csak annyi, a mennyi a magam igyekezetéből telik. Ez az oka, hogy nem tudunk haladni a tenyésztéssel, mert az eperfa levél beszerzésének nehézsége mindenkit elkedvetlenít, — felelte *Rátkay* József.

— Ilyen viszonyok között csudálkozom, hogy ennyire is tudtak menni. Nem értem a hatóságok indolenciáját, hogy nem segítik elő szép eszménket.

— Diszbokrokra inkább van hely és pénz.

— Persze! — Olvasta a jelentésemet? Egy statisztikát állítottam össze a selyemtenyésztési viszonyokról, ebből eléggé kitűnik, hogy Nagyvárad és Biharmegye milyen hátra áll.

— Talán be is szüntethetnénk a selyemtermelést addig, a mig eperfát nevelünk? — kérdezte *Rátkay*.

— Ellenkezőleg. Csak folytassuk a munkát tovább, mert az érdeklődést fönt kell tartanunk a közönség között a selyemtermelés iránt.

gyesekül tekinthették magukat, az ifju pár a kezdet nehézségeinek leküzdésére 300 lírát kap Lorenzótól, a leány azonfelül még a szükséges kelengyét is, de csak azon feltétel alatt, ha Giovanni az esküvő napjáig a küszöböt át nem lépi. Kölsönös érintkezésük ezen idő alatt kizárólag a levelezésre szorítkozik. A turbékolást és szerelmi ömlengést egyenesen eltiltotta a jegyeseknek a mostoha, a mennyiben megjegyezte: «Ostobaságokra elég alkalmatok lesz a házasság után is, ha ugyan hamarosan el nem megy tőlük a kedvetek.»

Végre eljött a kitűzött nap. Semmi ünnepi pompa, semmi lakodalmi eszem-iszom nem volt az esküvő napján Lorenzo házában.

— Az Isten áldása veletek, — mondotta a mostoha az új párnak az esküvő reggelén, tekintetire sem méltatva őket, — de jegyezzétek meg magatoknak jól, hogy ezután semmi köznök egymáshoz. Ti éldegéljétek a magatok házában, én is a magam házában s ezzel vége! Mária nagyon szeretett volna néhány köszönő szót mondani annak, aki noha sokszor megkeserítette napjait, de róla mégis mindig gondoskodott, az a merev, nyers bánásmód azonban melyben az utolsó nap is részesítette, lehetetlenné tette neki azt. A bánat és öröm vegyes érzelmei között huzta ki lábát a megszokott házból, hogy az oltár elé járuljon. Lo-

renzo viszont, a ki a templomba követte őket, ilyenformán okoskodott utközben:

— Még csak meg sem köszönté a fáradságom!... No várj, haszontalan gyermek! Ettől az órától kezdve olybá veszem, mintha meghalt volna számomra.

Az ifjak egybekelése után Lorenzo hazaballagott, de fáradtabb és csüggedtebb volt, mintha az egész napot a műhelyben töltötte volna. Tíz óra tájban lefeküdt, de nem tudott aludni. A legzavarosabb gondolatok kavargtak elméjében és elriasztották az álmot szempilláiról. Mily könnyen nélkülözhetőnek hitte ő mostoha leányát! Csak most pár órával a távozása után jutott az eszébe, hogy milyen következése lehet a dolognak. Holnaptól kezdve vendéglőben kell étkeznie s nagy kérdés, hogy mit szól majd a gyomor ehhez a változáshoz! Azután meg, ha este a munkából hazajön, nem lesz senki, aki őt üdvözlő szóval fogadja. Milyen kihalt és szomorú lesz ez a lakás, melyet még sohasem talált ilyen üresnek és pusztának!

— Csunya dolog, szivtelenség, hogy az embert élete alkonyán így magára hagyják! Egyedül a sivár falak között! — Dörmögött a mostoha s azután felkelt, felöltözött s elkezdett alá s fel járni a szobában.

— Vajjon nem sóvárog-e ő is titkon vissza kedves szobácskájára után? — Gondolkodott Lorenzo szobájában állva.

— Az ember nem tud oly hirtelen megválni azoktól a falaktól, melyekből a legszebb gyermekkori emlékek szólnak hozzája. Hm! Az is lehet, hogy még örül ez a leány a távozásnak, mert mi tagadás benne, egy kicsit vidámbbá és rózsásabbá is tehettem volna ifjuságát. De mit tehetek én arról, hogy a sors így megmérgezte kedélyemet. . . Hm! pedig a szobák beosztása egészen kitűnő volna — törpöngött Lorenzo más gondolatra térve át, ime itt Mária szobája után egy másik nagy szoba, melyhez a konyha, majd a kamara sorakozik. Rám nézve a konyha egészen hasznavehetetlen, holott a kamarából igen jó gyermekszobát lehetne csinálni, csupán egy kályhát kellene beleállítani. . .

Hosszu évek óta először cikázott végig egy gyenge mosoly a vén kovácsmester komor és bánatránccokkal tele barázdált orcáján ama gondolatra, hogy mennyire meglevenednék ez a csendes hajlék, ha egy csapat apróság nyüzsgögné abban naphosszat. Lorenzo leereszkedett a legközelebbi asztal mellé, két könyökével rátámaszkodva az asztalra s állát tenyerébe hajtva, mint azon az emlékezetes napon, a midőn Máriaival az a szóváltása volt, mely a leány sorsát eldöntötte. S így maradt helyén, míg csak meg nem virradt. Hogy aludt-e, vagy csak virrasztott, nem tudhatni, de alig, hogy a kelő nap sugarai a város környékét bearanyoz-

Beszélgetés közben pedig egyre telt az idő, míg egyszer Bezerédj óráját megnézte:

— No lám! — majdnem egy óra lett a félórából.

— Tartom szerencsémnek méltóságos uram, hogy annyira érdeklődik a mi selyemtermelési viszonyaink iránt, a mi bizony még csak a kezdet kezdetén áll.

A Városliget előkelő vendége erre barát-ságosan kezet szorítva Rátkay Józseffel, kifejezte meleg elismerését a selyemtermelés érdekében tett buzgalkodásáért és ezután sietve távozott.

*

Bezerédj István miniszteri tanácsos ezután még bejárta a várost, meglátogatta özv. br. Gerliczy Félixné, a gróf Pongrácz családot, dr. Miskolczy Ferencz főszolgabíró s a délutáni vonattal Élesdre utazott Bethlen gróf meglátogatására.

TAJÉKOZTATO.

A muzeum az egész téli idő alatt zárva.

Apr. 8. A szepitési egyesület közgyűlése.

Apr. 10. A Sebes Körös-társulat vál. és rendes évi közgyűlése.

Április 18. Esküdtárszék tárgyalás.

Április 20. Esküdtárszék tárgyalás.

* **A községi iskolák államosítása.** Nagyvárad városa évenként tetemes összeget áldoz a községi iskolák fenntartására, pedig a felekezetek szintén nagy terheket vesznek le a város vállairól a sok felekezeti iskola fenntartása által. E tekintetben előjár a r. kath. egyház, a melynek iskoláiban Nagyváradon több ezer gyermek nyer oktatást. Mégis kevés az iskola Nagyváradon. Sipos Orbán kir. tanfelügyelő megkereste Nagyvárad városát, hogy a községi iskolákat fejlessze, illetve szaporítsa. Szükséges különösen a Réten egy iskola. A tanügynek hozott nagy áldozatokra tekintettel, a városi tanács azon kérdéssel fordul a községi iskolaszékhez, hogy nem látja-e elérkezettnek az időt arra, miszerint a város lépéseket tegyen a községi iskolák államosítása iránt a közoktatásügyi miniszternél. Az 5 százalékos iskolaadót szívesen átbotcsátja ennek fejében a város.

* **A város csatornázása.** Nagyvárad városa elvben már régebben kimondotta, hogy

ták, Lorenzó odahagyta házat és egy más ház felé irányozta lépteit. Alig egy perc múlva már ott állott a nagy szemeket meresztő fiatal pár előtt, mely ép az első reggeli elköltéséhez készülődött az új fészekben.

— Abban a véleményben volnék, — kezdé Lorenzó mondókáját, de olyan szelid, lágy hangon, a hogyan sohasem hallották még beszélni, — hogy hát mégis csak jobb volna tán, ha mindnyájan egy fedél alatt laktunk. Hiszen hely volna elég, még hogy ha egygyel megszapoz... Tovább azonban nem folytathatta, mert a másik perczben leánya már vejestül együtt a nyakában csüngött. No de bajos is lett volna, a megkezdett mondatot befejeznie, mert Mária egészen elárasztotta örömcsókjával az öregnek ajakát.

— Csak egyet véssetek még jól az eszetekbe — erőlködött az öreg hűnek maradni az ő zsémbes modorához — tartsátok az eszetekben, hogy a házban az ur én vagyok!

A fiatalok ebbe a kikötésbe is beleegyeztek. Alig pergett le azonban egy esztendő az idő rokkáján, az öreg Kovács házában egy új parancsoló támadt, a ki nem csupán ura, de valóságos zsarnoka lett a háznak s a ki nem volt más mint egy szőke fűrtű, rózsás arcú kis baba, a ki a keresztségben a Lorenzo nevet kapta, mivel Mária, a boldog anya erőnekejével azt akarta, hogy a kis gyermeket így nevezzék.

az egész város belterületét csatornáztatja, természetesen, ha lesz rá pénz. Pár évvel ezelőtt e célból az egész várost lajtmérezette s majdan ennek az alapján viszik keresztül a csatornázási munkálatokat. Farkas Kálmán kir. főmérnök a csatornázásra vonatkozó terveket leküldte a városhoz, azzal, hogy ezeket a további munkálatokhoz, mint megfelelőket fogadják el. Az egész ügy tanulmányozásáról szóló jelentését később fogja leküldeni a városhoz. A városi tanács tegnap foglalkozott a kérdéssel. Az egész város csatornázása 1.858.000 koronába kerülne. A tervek azonban úgy vannak készítve, hogy részletenként is ki lehet a csatorna-hálózatot építeni. A tanács előterjesztést tesz a közgyűléshez az iránt, hogy a terveket terjesszék fel felülvizsgálat végett a miniszterhez. Csak azután határoz a város a felett, hogy mennyiben létesíti a csatornázást.

* Rendkívüli megyei közgyűlés.

Tegnapi számunkban megemlékeztünk arról, hogy a minisztertanács a vármegyei törvényhatóságoknak a képviselőválasztási fuvardijak rendezésére alkotott szabályrendeletét egytől egyig visszaküldte egy utasítással együtt, melyet tegnapi számunkban közöltünk s mely szerint az alkotott szabályrendelet átdolgozandó. Biharvármegye alispánjához tegnap érkezett meg a miniszteri rendelet még pedig azon határozott utasítással, hogy az ujonnan átdolgozott és a közgyűlés által is letárgyalt szabályrendelet május hó végéig hozzá okvetlenül betérjesztendő. Szunyogh Péter alispán a miniszteri utasítás értelmében azonnal intézkedett, hogy a kiküldött bizottság tárgyalás alá vegye a szabályrendeletet. A bizottság e végből már a legközelebbi napokban össze fog ülni, a szabályrendelet tárgyalására pedig a rendkívüli megyei közgyűlés még április hó közepe táján össze fog gyűlni, hogy így a 30 napi felszólamlási határidő elteltével még a javaslat fölterjeszhető legyen.

* **»Szegény-orvos« V.-Velenczén.** A Rét városrészt polgársága már évekkal ezelőtt kérte a törvényhatóságot, hogy a szegény betegek gyógykezelése végett egy »szegény-orvos« állást rendszeresítsen. Most a várad-velencei polgárság, élükön Gábriely Lajos r. k. plebánossal, hasonló irányú kérvényt adtak be Nagyvárad városához. Kifejtik a kérvényben, hogy a városi orvosok nagy és sokoldalú elfoglaltságuk miatt nem győzik a szegény betegeket a kellő orvosi segélyben részesíteni. A városi tanács a kérelmet kiadta véleményezés végett a közegészségügyi szakbizottságnak.

* **Szaktudósítók kiküldése.** A földmívelésügyi m. kir. miniszter a tárczáját érdeklő kérdések tanulmányozása végett báró Malcomes Jeromos miniszteri tanácsosi címmel felruházott miniszteri osztálytanácsost Berlinbe, melléje segédül gróf Bánffy Miklós fizetés nélküli segédfogalmazót; György Endre volt országgyűlési képviselőt, a Magyar Tudományos Akadémia tagját stb., Londonba; Gaál Gyula földbirtokost, a somogymegyei gazdasági egyesület volt alelnökét, Bukarestbe és ifj. Paikert Alajost, a mezőgazdasági muzeum őrét, Washingtonba szaktudósítói megbizatással kiküldte. — A kereskedelemügyi m. kir. miniszter a tárczáját érdeklő kérdések tanulmányozása végett dr. Békésy Sándor m. kir. ipari felügyelőt Münchenbe, dr. Mantuano Rezső miniszteri segédtitkárt Bukarestbe, Bánki József m. kir. állam-

vasuti főmérnököt Berlinbe, dr. Szögyény new-yorki lakost New-Yorkba, Balint Imre közgazdasági írókat Konstantinápolyba és Firnitzer Gyulát Odessába szaktudósítói megbizatással kiküldte.

* **Mesematiné.** Fényes örömműnnp vár ujra Nagyvárad apró publikumára. Felhangzik a muzsika, csengő-bongó nótá. Olyan jó kedve lesz minden kis hallgatónak, hogy sohasem felejtje el ezt a szép napot, melyen a jó mesélő nénik és bácsik oly nagy gyönyörűséget szereztek nekik. És ujra megszólal a tarka-barka tündérmese kacsalábon forgó várról, aranyhajú kis babáról, meg minden szépről és jóról, a mi a gyermekek szívét elringatja. Vasárnap délután 3 órakor lesz az érdekes mese-ünnep a Kereskedelmi Csarnok dísztermében, melyet a kíváncsi gyermek-világ bizonyára zsufolásig meg fog tölteni. — A matiné műsora a következő:

1. Prológ, írta Gara Ákos, előadja Fleischer Aranka urhölgy.

2. Mese, írta és felolvassa Rechné Bauer Zsófia urnő.

3. Felolvasás, tartja Krüger Aladár.

4. Bölcsődal, Mendelssohn Hohzeit March. Batholly J. La Chanson du Patre, zongorán előadja Ujházy Irma urhölgy.

5. Mit kérnének a gyermekek a tündértől? Írta Mari néni. Egérbál, írta Paral Bartalan. Előadja Krasznai Elza urhölgy.

6. Pünkösdi rózsából. Gyermekekversek. Írta és felolvassa Gara Ákos.

7. Magyar nóták. Hegedűn előadja Szilágyi Béla zongorán kíséri Vomácska József.

A matinéra szóló belépő-jegy ára felnőtteknek 1 korona, gyermekeknek 60 fillér. Karzat 60 fillér. Jegyek előre válthatók: Láng József, Sonnenfeld Adolf, Kálmán Sándor, Farkas József és K. Frankl Mari üzetében.

* **Figyelmeztetés.** A hivatalos lap tegnapi száma közli a következő figyelmeztetést:

Egy amsterdami szédelgő nálunk megjelenő napilapokban közzétett hirdetések után egy nem létező bank cége alatt felhívja a közönséget, hogy Magyarországon és Ausztriában forgalomképes és teljes biztonságot nyújtó értékpapírok kihasználására irányuló egyesületben vegyen részt.

Mivel a szóban lévő vállalat szédelgésen alapul, a kereskedelemügyi m. kir. miniszterium a közönséget saját érdekében figyelmezteti, hogy az illető céggel összeköttetésbe ne lépjen.

* **Halálozás.** Bezanovits Nándor hirtelen történt gyászos haláláról a gyászoló család a a következő gyászjelentést adta ki:

A legmélyebb fájdalomtól megtört szívvel tudatjuk szeretett jó fiunk, unoka, vőlegény és rokon Bezanovits Nándor m. kir. posta hivatalnoknak folyó hó 1-én délután 4 órakor, életének 24-ik évében, szívszélhűdés következtében történt gyászos elhunytát. Kedves halottunk földi részei f. hó 3-án délután 3 órakor fognak a közkörháznál tartandó ima után, a Kossuth-utcai temetőben örök nyugalomra helyeztetni. Mely végtiszűségétélre rokonainkat, ösmerőseinket szomorodott szívvel meghívjuk. Kelt Debreczen, 1900. április 2. Bánatos szülei: Bezanovits Nándor és neje Tatay Mária. Testvérei: Irén és Olga. Nagyjánya: Szántó Zsuzsanna özv. Tatay Ferenczné. Menyaszonyja: Balogh Rózsika és számos rokonok nevében is.

* **Gyilkos szobaur.** Borzasztó gyilkosági eset tartja izgalomban Apátfalva (csanád-megyei) község lakosait. Egy idősebb uri asszonyt agyonvert a lakója, mert az áldozat a hátralekös lakbért követelte. Az eset részletei a következők: özv. Farkas Ferenczné egy gazdasági özvegye évek óta abból tengeti életét, hogy szobáit albérbe adja. Rendszerint két-három albérelője volt, a kinek kényelmére és pontos kiszolgálására nagy gondot fordított, de viszont a mi a fizetést illette, ő is pontosságot követelt lakóitól. Varga Antal iparoslegény már négy hónap óta lakott Farkasnénál, de a lakbér fizetésével sohasem volt pontos, sőt az utolsó hónapra még egy krajczárt sem

fizetett. E hó 1-én Farkasné felszólította Vargát, hogy a hátralékos lakbért fizesse ki, a mennyiben pedig ezt nem tenné az esetre még aznap hagyja el a lakást, mert másnak fogja azt kiadni. Varga kijelentette, hogy fizetni nem tud, kiköltözködni pedig egyelőre nem akar. E miatt aztán Varga és Farkasné között heves szóváltás támadt, miközben Varga felkapott egy baltát s azzal úgy ütötte fejbe Farkasné hátulról, hogy az rövid kislődés után meghalt. Varga ezután holttestét kivonszolta a kamrába s az ajtókat bezárva, eltávozott hazulról. Az egyik albérlő véletlenül még délelőtt hazatért, a ki a zárt kamrába ráakadt háziasszonya holttestére. A gyanu rögtön Vargára irányult, a kit a csendőrségnek a vasuten sikerült le tartóztatni abban a pillanatban, a mikor el akart utazni.

* **Családi tragédia.** Megrendítő családi esemény játszódott le e napokban Baján, melynek szerencsétlen véget ért hősnői valamikor a legboldogabb s mindenki által irigyelt helyzetben voltak. Körülbelül két évvel ezelőtt meghalt Baján D. A., a város egyik legelőkelőbb tagja, ki a társadalomnak is disze volt. Gyermekait előkelő uri nevelésben részesítette. Egyik leánya a közvetlen halála előtt ment haza egyik külföldi előkelő nevelő intézetből. Az özvegy szintén előkelő uri család gyermeke volt, érthető tehát, hogy három leánya, a kik közül kettő már asszony, a vármegye előkelő uri társaságaiban vezető szerepet játszanak. Ennek az uri családnak a feje — az apa — alighogy elhalt, az özvegy rövid idővel a férje halála után, beleszeretett a ház mindenésébe s alighogy a gyászév letelt, férjhez is ment hozzá. A negyven-ötven éves özvegy oly boldog volt a 26 éves új férjével, hogy leányát is hozzá kényszerítette második férjének az unokaöccséhez egy kőmiveslegényhez. A mindenés és a kőmives most már közös erővel hozzáálltak a két uri nő vagyonának elpusztításához s a mit lehetett, el is pusztítottak. Mikor már a pénzből kifogytak, a két asszonyt ütötték-verték s arra akarták őket kényszeríteni, hogy napszámba menjenek velük dolgozni. A két nő egy darabig tűrte a brutalitást, midőn azonban már mindenükből kifogytak, e hó 1-én az anya és leánya karjaikat összekötve a Dunába ugrottak. Így szabadították meg magukat attól a keserves élettől, melybe az anyának megdölgötlan lépése sodorta őket. Az eset óriási izgatottságot keltett nemcsak Baján, hanem az egész Bács-megyében is.

A kommandáns-réti gyilkosság epilógusa.

— Elítélt koronatanu. —

A két év előtti kommandáns-réti katonagyilkosságnak a főtanuja felett ítélezett tegnap a törvényszék, akinek a vallomása következtében kis híjja, hogy egy embert ártatlanul meg nem öltek. A vizsgálat során ugyanis egy tanúnak a vallomásától függött a vádlott sorsa, aki két ízben a vádlott ellen vallott, csak harmadizben jelentette ki, hogy előző két vallomása hamis volt.

Es ezen vallomás következtében a vádlottat fölmentették.

A két ízben hamisan valló tanut tegnap vontá felelősségre a törvényszék.

Az őszön lesz két éve annak, hogy egy ködös reggel a Kommandáns-réten a kutban egy közbakának a hulláját találták.

A nyomozást a polgári hatóság indította meg, később csatlakozott a nyomozáshoz a katonai hatóság is és rövid idő múlva, alig pár nap után azt hitték, hogy az eset ki van derítve.

Már a nyomozás első napján megállapították azt, hogy az áldozat egy Bree Tamás nevű ember és hogy Bree a kérdéses éjszaka együtt mulatott egy Kirogye Demeter nevű közlegényvel, akit el is fogtak.

Kirogye a vizsgálat során azonban taga-

dott, sőt az alibijét is próbálta bizonyítani egy Bule Parászka nevű leánnyal, azt állítván, hogy a kérdéses éjszaka ő Bule Parászka-nál volt.

A katonai bíróság a vádlott katonának vallomása következtében maga elé idézte a leányt Bule Paraszkat és kihallgatta eskü alatt. A leány azonban tagadta azt, hogy a vádlott nála lett volna, még azt is megtagadta, hogy ösmerné.

Még egy ízben maga elé idézte a katonai bíróság a leányt, mert ennek a vallomásától függött a legény sorsa, ha mellette vall, úgy fel kellett menteni, míg ha előbbi vallomása mellett marad meg, akkor el kellett ítélni Kirogyét, kinek a katonai büntető törvény szerint más büntetése nem lehet, mint az akasztófa.

A leány a második vallatáskor is azt állította, amit első ízben és ezt e vallomását is megerősítette esküvel.

Azt hitték már, hogy a vádlott sorsa el van döntve, már csak némi formaszegés hiányoztak az ítélet hozataláig, amikor önként jelentkezett az egyedüli tanu Bule Parászka és kijelentette, hogy vallani akar.

Elmondta, hogy nagyon nyomja a lelkét a hamis tanuzás és könnyíteni akar a lelkén. Beösmerte akkor, hogy előbbi két vallomását csak szegényből tette, restellte beösmerni azt, hogy a katoná nála volt, de mert félt, hogy a katonát bűnösnek találja a bíróság és így kivégzi, bevallja azt, hogy a legény csakugyan nála volt a kérdéses éjszaka és ezt még bizonyítani is kívánta. És a leány be is bizonyította ezt, úgy hogy Kirogye a leánynak ezen vallomása következtében fel lett mentve.

A katonai bíróság azonban az ügy iratait áttette a törvényszékhez, hogy a leányt büntesse meg, a miért két ízben hamisan esküdött.

Tegnap ültek a leány felett törvényt.

A tárgyaláson a leány beösmerte azt, hogy ő hamisan esküdött, egyedül azt hozta fel mentségül, hogy ezt szegényből tette.

A törvényszék azonban ezt a védekezést nem vette figyelembe, hanem bűnösnek mondta ki, de tekintettel a sok enyhítő körülményre, a leányt csak hat havi börtönre ítélte.

EGYESÜLETEK.

A kath. kör választmányi ülése.

A nagyvárad kath. kör választmánya tegnap este tartotta rendes havi ülését, Palotay László kanonok elnöklete alatt. Jelen voltak: Dús László alelnök, Bereczky Géza pénztárnok, Géczy Lajos, Frankó Endre, Kelemen Kálmán, Janky József, Gálbory Sámuel, Gabriely Lajos, Stark Gyula, Szűts István, dr. Vucskios Gyula, dr. Némethy Gyula, Gram Szyveszter, Andriska Károly, Böszörményi Géza és dr. Imrik Gusztáv titkár.

A megnyitás után előterjesztették, hogy a kör nyári kerthelyiségének bérletére Harsányi József és Demetrovics Miklós vendéglősök tettek ajánlatot. A választmány azonban nem fogadta el az ajánlatokat s megbizta Stark Gyula háznagyot, hogy a bérbeadásra nézve intézkedjék.

Moyzes Miklós zenetanár a választmány múltkori felhívására javaslatot tett, a kör dalárdájának állandósítására vonatkozólag. Hetenként 2-szer próbákat s egyszer elméleti oktatást tart. Módosítással elfogadták.

Palotay László elnök bejelentette, hogy résztvett Budapesten a kath. körök szövetségé-

nek igazgatósági ülésén. A szövetség Szent István napján tartja évi nagygyűlését, a melyre az összes tagok meghivatnak. A nagyvárad kath. kör egy előkelő tagja fel fog olvasni a nagygyűlésen. — Tudomásul vették.

Uj tagokul felvették: dr. Steinberger Ferencz kanonokot, Márkus István városi tb. fogalmazót és Szilárdy István kir. tvszéki hivatalnokot.

A koldusápoló-egylet közgyűlése. Nagyvárad régi emberbaráti egyesülete, a koldusápoló-egylet e hó 11-én tartja közgyűlését, melyre Palotay László elnök a következő meghívót bocsátotta ki:

A Szent Lászlórol nevezett nagyvárad koldusápoló és figyermek menedékház-egylet 1900. április hó 11-én (szerdán) d. u. 5 órakor az egyleti helyiségben választmányi és rendes közgyűlést tart. Tárgy: 1. A számvizsgálók jelentése az 1899. évi zárszámadásokról. 2. Az új ingatlan szerződés bemutatása. 3. A szükségessé vált építkezés engedélyezése. 4. Elnöki bejelentések. E választmányi és rendes közgyűlésre a választmányi és közgyűlési tagokat tisztelettel meghívom. Nagyvárad, 1900. április hó 3. Palotay László apátkanonok, elnök.

Uj katolikus kör. A belügyminisztérium a rigólyi katolikus kör alapszabályait a bemutatási záradékkal ellátta.

Igazságszolgáltatás.

A törvényszékéről. A törvényszék elnöke Karakas Albert törvényszéki aljegyzőt az elnökségtől a vizsgálóbírószághoz helyezte át és helyébe az elnökséghez Gyenge Béla törvényszéki aljegyzőt hívta be.

Veszedelmes eperszedés.

— Az áprilisi második esküdtzéki tárgyalás. —

Tegnap számunkban már megemlékeztünk arról a tárgyalásról, amelyet a nagyvárad esküdtbírószághoz ebben a hónapban elsőnek fog tárgyalni. Tegnap a törvényszék kitűzte a második ügyet is tárgyalásra.

Az eset, amelyet a nagyvárad esküdtbírószághoz e hónap 20-án fog tárgyalni, rendkívül érdekes.

Egy Sersen József nevű székelyhidi ember lesz a vádlott, aki erős felindulásban elkövetett emberölés kísérlete is közcsend elleni kihágás miatt lesz felelősségre vonva.

A múlt évben történt az eset, június 15-ikén.

A vádlott szomszédjának Zsigmond Bélának három kis fia van, akik még semmiféle mezei munkára sem alkalmasak és így a gyermekek odahaza voltak, míg szülőik a mezőn foglalatostkodtak.

Eppen eper érés ideje volt. A Zsigmondék portáján hatalmas eperfa van, amelyről szebbnél-szebb eprek mosolyogtak le a gyermekekre, de mert a fára egyik sem tudott felmászni, kövekkel ütöttek le egy-két szem epret. Ez történt a Zsigmondék tanyáján.

A szomszéd házában pedig odahaza volt a gazda, Sersen Zsigmond, aki azzal mulatta magát, hogy verebeket lövöldözött le udvarának fájáról. Mig ezzel mulattatta magát, a szomszédban a gyermekek közül valamelyik egy követ erősebben dobott az eperfára, úgy hogy az átesett a szomszéd portájára és az ott lövöldöző Sersent meg is ütötte.

Sersen igen megharagudott azért, hogy őt megütötték a gyermekek és mindjárt első haragjában átlőtt a kerítésen a gyermekekre és az egyik gyermeket meg is sebesítette, szerencsére nem halálosan.

A tárgyaláson Millye Gyula tábla bíróg fog elnökölni, a tanács tagjai lesznek Kurovsky Ferencz és Kepes Miklós bírák.

A vádlottat Thury Kálmán dr. fogja védeni.

Tisztességtelen verseny a Zöldfa-utcán. Hogy a tisztességtelen verseny milyen mértékben el van terjedve azt fényesen beigazolta egy tárgyalás, amely a nagyváradai törvényszék előtt folyt le.

Gross Menyhértnek a Zöldfa-utcán rövid-áru üzlete volt. Két éve lesz, hogy egy tárfalvi földműves asszony, valami Román Ivánné, bent járt Váradon, valami dolga volt itt. Az asszony amint a Zöldfa-utcán ment, megállott a Gross Menyhért üzlete előtt, megérintett neki egy ott kiakasztva levő kendő, azt nézegette.

A bolt ajtóban kint állott az egyik kereskedősegéd Weisz Bernát, a ki az asszonyt behívta az üzletbe. Az üzletben az asszonyt egy Brand József nevű segéd szolgálta ki. Az asszony a kendőt meg is vette.

Brand József a megvett kendőt csomagolni kezdte, hanem egy észrevétlen pillanatban a kiválasztott kendőt kicserélte egy sokkal hitványabbal és azt adta az asszonynak. Az asszony azonban igen óvatos volt, megakart nézni, hogy nem más kendőt csomagoltak-e be neki, de az üzletben a csomagot kibontani nem engedték.

Igy csak az utcán bonthatta ki az asszony a csomagot, amikor is rögtön észre vevén azt, hogy a kendő ki van cserélve, vissza ment a boltba és kérte, hogy a megvett kendőjét adják neki oda.

Az üzletben azonban nemcsak hogy meg nem tették azt, hanem még ki is dobták.

A becsapott asszony **csalás miatt** feljelentette a kereskedő segédet, a ki ugyan a tegnapi tárgyaláson mindent tagadott, hanem a beidézett tanúk beigazolták, hogy a panaszos asszony vádja igaz, minek következtében Brand József kereskedő segédet a törvényszék **három napi elzárásra és tíz korona pénzbüntetésre ítélte csalás miatt.**

Az elítélt felebbezett.

Horváth dr. gyilkosa A múlt héten történt, hogy dr. Horváth István budai ügyvédet a lakásán agyonlőtték. A merényletet tudvalevőleg egy, az intelligensebb osztályhoz tartozó öreg ember, Nyuly Mihály követte el, akit a rendőrség már átszállított az ügyészség fogházába. A bűnvizsgálatot Benke Ferenc bíró vezeti a szomorú ügyben. Kihallgatásakor apróra elmondta Nyuly a szomorú történet minden részletét. Vagyonos ember volt — mondotta — de a családjáért vállalt kézségek minpenéből kifosztották. A legtöbbet egy unokahugáért kellett fizetnie. Ez a rokona időközben nagyobb örökséghez jutott s ő azt remélte, hogy huga visszafizeti azt, amit érte fizetett. De csalódott. Az örökségre ugyanis, hogy ő ki legyen játszva, dr. Horváth tette rá kezét. Hugával az egész vagyont magára iratta. Ez az eljárás végkép elkészerítette s ennek hatása alatt emelte dr. Horváthra a gyilkos fegyvert. Így adja elő Nyuly a gyilkosság előzményeit, de kérdés, hogy csakugyan így történt-e? Épp ezért Benke Bírós most az ügyre vonatkozó minden aktát beszerezte, mert kíváncsi, hogy annak minden részlete tisztán álljon majd az esküdtek előtt, a kik valószínűleg már a jövő hónapban bírái lesznek e gyilkossági bűnpörnek. Most egyébként Nyuly Mihály elmeállapotát figyelik meg az orvosszakértők.

Bécsből megszökött kereskedő. Schönfeld Emil nyitrai születésű kereskedőnek borüzlete volt Bécsben. A dolga azonban nem igen jól ment s a hitelezői elől 1898. novemberében Budapestre szökött. A büntető feljelentések sorra érkezett ide Schönfeld ellen, miután közvetlenül a szökése előtt is nagyobb bevásárlásokat tett s az árut potom pénzen pocsékolta el. Ezek a panaszosok 7000 forintnyi kár miatt tettek feljelentést s a törvényszék Schönfeldet család miatt vád alá helyezte. A csődöt el se rendelheték ellene, mert vagyon egyáltalán nem volt. Schönfeld ügyét ma tárgyalta a budapesti kir. törvényszék, amikor is a vádat ellenében dr. Ulgár királyi alügyész képviselte, a védője pedig dr. Papp Zoltán ügyvéd volt. A vádlott a rossz üzletmenettel védekezett.

A nagyváradai kir. tábla kitűzött ügyei.

Előadó: *Urbán Adolf.*

- 5637 Paska Györgyné emberölés.
- 5676 Lustig József és neje becsületsértés.
- 94 Marug Mihály becsületsértés.
- 147 Lipesei István lopás.
- 875 Buresán Juonné gyilkosság.
- 5626 Marián Petru sikkasztás.
- 5627 Butár Panaszie sikkasztás.
- 5628 Bregyán Aramie ingatl. rongálás.
- 5666 Szilágyi Ágnes rágalmazás.
- 1017 Nagy Imre és neje rágalmazás.

Előadó: *Balogh Samu.*

- 5723 Kuszth Dávid magánlak sértés.
- 5724 Gavris Pável gondatl. emberölés.
- 5771 Papp Miklós gondatl. testi sértés.
- 32 lfj. Czirják Zsigmond testi sértés.
- 35 Forrás Ferencz lopás.
- 66 Addler Mátyás és neje hatóság elleni erőszak.
- 5715 Kozma Gligor lopás.
- 15 Forgács Gábor testi sértés.
- 16 Génes Pál testi sértés.
- 56 Weisz Károlyné rágalmazás.
- 81 Balázs Lajos közszend elleni kihágás.
- 141 Nadaban Juon s. t. közszend elleni kihágás.

Előadó: *Bige Gyula.*

- 5274 Pantye Toma becsületsértés.
- 5280 Szigeti Erzsébet lopás.
- 5312 Feldheim Ignáczné lopás.
- 5342 Feldstrica Kálmán levél titok sértés.
- 5343 Kovács Zsigmond lopás.
- 5353 Serbán Vaszhie sikkasztás.
- 5354 Janicsek Jánosné testi sértés.

Előadó: *Dr. Marienescu Athand.*

- 226 Reich Mózes — Fölöp Máli.
 - 227 Nagy Juliánnw — Czeglédy Zt.
 - 228 Müller Vilmos — Déry Erzsébet.
 - 229 Szabó Irén — Kovács István.
 - 230 Greze Anna — Butyini Demeter.
 - 315 Tóth Imre — Karika Erzsébet.
 - 326 Grosu Tógyer — Ton Flora.
 - 327 Toda Anna — Dömötör Nikolae.
 - 329 Molnár Gyula — Szücs Zsuzsa.
 - 330 Varga Zsófia — Sárváry József.
 - 332 Neufeld Matild — Schwartz Róza.
 - 333 Molnár Rebeka — Farkas Sándor.
- Előadó: *Dobósty Alajos.*
- 173 Veigner Pál — Mangra János.
 - 179 Özv. Schneider Mártonné — Schneider Róza s. t.
 - 185 Pronka János és neje — özv. Ongicza Györgyné.

Előadó: *Bócz Géza.*

- 3448 Lára Tódor — Lára Miklós.
- 3441 Kovács Lőrincz — Sternberg Gábor és neje.
- 3608 Bába Kosztán — Bába Alexa.
- 3610 Verebiás Szaveta s. t. — Nyegre Paraszka s. t.
- 3446 Fitero Ilie — Ianku Juon.

Előadó: *Lehóczky Lajos.*

- 2705 Pántye Tudora — Pántye Mária.
- 2751 Papp Lőrincz — Papp Mária.
- 2756 Bojkán János s. t. — özv. Vulán Vaszaliné.
- 2758 Kiss Juliánna — Szegedi András.

Előadó: *Dr. Járosy Károly.*

- 371 Liebermann Mór — Gallovits Dezső.
- 374 Zsilinszky Róbert — Fritz Mór.
- 375 Nagy Árpád — Péchy Sándor.
- 420 Kertay Sándor — Bleier Mihály.
- 423 Fleisher & Comp. — Lakos Lajos.
- 424 Rosenberg Sámuel cég ügye.
- 441 Mamesuy Gyula — Tóth Márton.
- 444 Krausz Lajos — Rosenfeld Jakab.
- 461 Verklyán Péterné — Verklyán Péter.
- 465 Verklyán Péterné — Verklyán Péter.

Előadó: *Dr. Gedeon László.*

- 5053 Szabó József — Kiss Gáspár és neje.
- 5113 Kiss János — Brata Juliánna.
- 3186 Gerdán Éva — Birta György.

- 795 Horváth László — Czirják Károly.
- 749 Reisz testv. — Reich B. Károly.
- 763 Reisz testv. — Reich B. Károly.

Előadó: *Dr. Imrik Péter.*

- 3442 Hisch cég — Csák Eszter.
- 3541 Urszinyi Béla — Laffler Mórné.
- 3616 Dr. Ton Antal — Érmihályfalva község.
- 3641 Maczák Ilona — Maczák Ádám.
- 4694 Pápai József — Kiss Gáspár.

REGÉNY-CSARNOK.

EL MATARIFE.

Francziából fordította: V. A.

I. 4.

Senki sem tudta megmondani. De az ő hőstetteinek és kegyetlenségeinek története mondává lett a környéken. Az emberek igen csodálkoztak azon, hogy ilyen csendes életű ember egykor oly vad volt de senki sem hánytá ezt szemére. Társaim nem tudtak többről engem felvilágosítani.

A vasárnap eljött, és gondolhatni hogy türelmetlenül vártam az elutazás óráját. Eduard reggel jókedvűen lépet be szobámba: — Jó ujság van, mondá. Éjjel hirt kaptam. A károlypártiak néhány nap alatt készek táborba szállni. Csak azt szerettem volna tudni, hogy Mánuel szállíthat-e a határ másik oldalára fegyvert és élelmiszer küldeményt.

Megkerestük az orvost, hogy megegyezünk vele az elutazás ügyében, de őt igen rossz kedélyhangulatban találtuk. A városban kellett aznap maradnia, hogy egy betegét ápolja és szitkozódott, hogy elmulasztja az Ascain-i utazást.

— Ne panaszkodjunk, mondá nekem Eduard, mikor egyedül voltunk. B . . . vig társ, de mi őt kissé korlátoztuk volna. Vagy nagyon csalatkozom, vagy nélküle látnuk meg sok érdekeséget.

Három óra felé, délután, a helyett hogy kocsit béreltünk volna, a kikötőben egy csónakot szereztünk, és két evező embert. Semmi sem szebb ebben a nembem mint Ascain-ig feleselnokázni a folyón, mely a Saint-Jean de Luzi régi kapu, a város és Ciboure közt folyik el. A tengeráradat alkalmával a kis folyócskából nagy folyam lesz, melynek széles körvonalai kiterjednek az erdővel és legelővel fedett dombok közt. Azt mondhatná az ember, hogy egy Alsó-Bretagne-i folyót lát a Pyrenék lábánál a ragyogó ég alatt. Végigsikamlottunk a szép vízfelületen, a víz matrózok sebesen eveztek és utközben sokat beszélt nekünk merész utjokról a Terrenéuve-ön.* Eduard gondoskodott arról, hogy tegyen a csónakba szükséges felszerelést, a mi ilyen hegyi kiránduláshoz kell. Egy óra alatt elértük a partot, vagyis az ár csilapodott a Nivelhe folyócskán. Eltűntek a völgyben és dombokon a csinos baszk házak; ez Ascain volt és mi egyenesen a falu föterére mentünk.

A tömeg tódult ki a templomból, hol éppen bevégződött a vecsernye. Egy szempillantás alatt csapatokba álltak az ifjak levették felöltőjüket és egyik csapat labdázni, a másik tekézni kezdett. A másik oldalról a fiatal leánykák esapata jött szerény és komoly arczczal, ezek elmentek, eloszolván az uton. Mágollottunk és néztük a labdajátékot, a pelstát-t, a baszkok kedvencz mulatságát. Egy elég magas és sárgára festett fal előtt, tizenkét, tizenöt pajkos fiú küzdött nevetve, hogy visszalökje a labdát és a plébánia helyettes lelkésze, vezette a harcot bár papi öltönye volt rajta. Sorroundo Mánuel navarrai öltözetében nézte a fiatal játékosokat és tanácsokat adott nekik. A mint bennünket megpillantott, hozzánk jött.

— Uraim, mondá megrázva kezünket, a baszk mindent elfeled egy labdajátékért. Otthon kellett volna önöket várnom, de magam akartam önöket Aguerriába vezetni.

Követtük őt egy ösvényen, mely mezőkön és magyallal fedett pusztaságokon vezetett végig. A domb forduló útján láttuk lábunk alatt

* Neu-Foundland.

elvonulni a Saint-Jean de Luzi utat és a Nivele folyót. Miután keresztül mentünk egy kis tölgyfaerdőn, egy csinos kis fehér ház elé értünk, mely paraszt modorban épült. A homlokzaton a főhelyet foglalta el az első emeleten egy fa erkély, sötét vörösre festve melyre minden oldalról felkuszta egy szőlőlugas zöld veszői. Ezen erkély oszlopai a kiugró fedelet tartották fönn, alul pedig kapaszerű mélyedést képeztek. Egy ilyen falusi gyám-oszlophoz támaszkodott kényelmesen egy fiatal, szőke és fürgé ifju, kit vörös öve harzivá tett.

— Jó estét, Domingo, szólítja meg Eduard. Az ifju megemelte kék sapkáját, köszöntött bennünket, és Soroudóhoz baszkul néhány szót szólt.

— Uraim, szólt nekünk gazdánk, ha tesszik jöjjenek nézzék meg kertemet mielőbb kész lesz az ebéd: Domingó unokaöcsém műve.

— Természetesen, felelte Eduard. Menjünk csudáljuk meg az ön biferrá-át. — S fülembé sugva, hozzátette: — Csudáld mindig a baszk kertjét.

Beléptünk egy kis eleven sövényvel bekerített helyre, mely a ház mellett terült el. A biferra-k, vagyis roppant nagy paprikák szép nagy pirosuló mályvák köztül tűnedezték elő, melyekről a méhek zsákmányoltak s a gránátalmafák ágai töredezték a már félig biborszínű gyümölcsöktől. Eduard figyelmeztetett az itt-ott ültetett borostyánokra, mely a baszkok hite szerint elhárítja a villámot, és a galagonya sövényben, mely a kerítést képezte, a szép nasz-polya szálakra melyek már megváltak jegyezve részarányos bemetszésekkel, mert a baszkok szeretik ékesíteni makilájukat.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

A király Budapesten.

Bécs, április 4. (Saj. tud. táv.) A király f. hó 28-án hosszabb időre Budapestre utazik.

Merénylet a welszi herezeg ellen.

Brüsszel, április 5. (Saját tud. táv.) A welszi herezeg feleségével Koppenhágába akart utazni s a pályaudvarra lépve egy ismeretlen egyén elébe ugrott és revolverrel rálőtt. A golyó szerencsére nem talált s a hercegi pár folytatta útját. A merénylet óriási izgatottságot keltett az egész városban és mindenki anarchista merényletre gondol.

Milliomos gyilkosok.

San-Remo, április 4. A san-remói rendőrség ma az egyik szállodában tartóztatta *Ambrosónét* a sokszoros milliomosnőt, a ki első férjétől származott gyermekeit vagyonukért második férjével együtt megölte. A gyilkosok közül a rendőrségnek csak az asszonyt sikerült letartóztatni, míg Ambrosó lovag megszökött.

Transzvál.

Páris, ápr. 4. A *Matin* értesülése szerint a portugál kormánytól felvilágosítást kértek az angol csapatoknak Beirán és Umtalin át való szállítása dolgában. Az *Eclair* szerint az idegen hatalmasságoknak, de különösen Franciaországnak joga van Portugáliát ezért kérdőre vonni. A nevezett lap azt kívánja, hogy a francia kormány azonnal erélyes diplomáciai akciót kezdeményezzen.

London, ápr. 4. A reggeli lapok azt jelentik Fokvárosból, hogy egy szállítóhajó Cronje tábornokkal, Schiedl ezredessel és 1000 bur fogolylyal Szent Ilona felé indult.

Az angol alsóház ülése.

London, április 4. Az alsóház mai ülésén Hedderwick (liberális) határozati javaslatot nyújt be, a mely a birodalom érdekében kívánatosnak tartja, hogy a gyarmatoknak közvetlen képviselőik legyen a birodalmi parlamentben.

Trevelyan (liberális) támogatja az indítványt.

Chamberlain gyarmatügyi miniszter ellenzi az indítványt, mert korainak tarja. Ha az indítványnak az a célja, hogy a gyarmatok és Anglia között szorosabb kapcsolatot teremtsen, az indítványt nálánál melegebben senki sem pártolná. Nem hiszi azonban, hogy ilyen bonyolult kérdésben ezt a célt merőben teoretikus határozatokkal el lehetne érni. Ennek a változásnak, mint minden mélyreható változásnak, lassankint és a gyarmatok teljes hozzájárulásával kell végbemennie.

Wedderburns-nek azt az indítványát, hogy az indiai éhínség okait beható vizsgálattal derítsék ki és az éhínség ismétlődésének megakadályozására a lehető legjobb óvintézkedéseket alkalmazzák, 156 szavazattal 62 ellenében elvetették, ellenben Mac Iver-nek azt a pótindítványát, hogy a Ház legmélyebb részvétét fejezze ki India bajai fölött és bizza a kormányra a birtokviszonyoknak és az ipari viszonyoknak olyan megváltoztatását, a mely az éhínség és a pestis következményeit enyhíti, elfogadták.

A vita folyamán Fowler dicsérte a kormány eljárását, ellenezte az indítványozott vizsgálatot és a mellette szólalt föl, hogy a birodalom adjon segítséget Indiának, elismerésül annak a ragaszkodásnak, a melyet India a birodalom iránt tanusított.

Hamilton, India minisztere elismeri, hogy a mostani éhínség a legnagyobb ebben a században, de a kormány intézkedései következtében a halandóság sokkal kisebb, mint azelőtt volt. A vasuti hálózat fejlesztése következtében az élelmiszerek olcsóbbak lettek és az inségmunkák révén öt millió ember jutott kereset-hez. Az országos bank intézménye Indiában kitűnően bevált. Jó volna, ha a földműveseknek is lehetne előleget adni. Az indiai kormány még tovább fogja fejleszteni a vasuti hálózatot, folytatni fogja az ország csatornázását és minden lehető el fog követni, hogy a lakosságnak minél több foglalkozást biztosítson.

KÖZGAZDASÁG.

Megfagyott a baraczk virág. Az Érmellék több fontos gyümölcsstermelő helyéről tudósítást kaptunk, hogy a tegnap előtt éjjeli erős dér nagy kárt tett a gyümölcsösben, mert a kajszin baraczk virágát mind elhervasztotta és így *baraczk termés az idén nem lesz.* Az illető vidékeket ez a veszteség igen érzékenyen fogja érinteni, mert az Érmelléken az utóbbi időben a baraczk-termes igen virágzó volt és nagy lendületet vett.

Elgyengült talajok termőképességének fokozása. Egy elgyengült talajt gyorsan termőképessé tenni, nem oly könnyű feladat. Még okszerű trágyázás mellett is, ez csak évek múlva sikerül. Ha a talaj ki van zsarolva, akkor a rajta levő növények éheznek. Hogy ha már most trágyázunk, akkor a növények möhön veszik el a trágya tápanyagait, hogy mindenekelőtt éhségüket csillapítsák. Ha nem nagyon bőségesen trágyázunk akkor a legelőszőr termelt növények a trágya könnyen felvehető alkotó részeit vagy egészen, vagy pedig

majdnem egészen felveszik és a következők számára az elővetemény maradványain kívül oylan anyagokat hagynak csak hátra, melyek csak hosszabb idő múlva alakulnak a növények által felvehető vegyületekké át.

Hogy ha azt akarjuk, hogy a tárgya egy elgyengült talajon 2 vagy esetleg több éven át fejtsen ki hatást, akkor a trágyázásnak az előbbi említett körülménynek megfelelőleg a normálnál sokkal desabbnak kell lenni, miszerint abban az esetben, ha közvetlenül a trágyázás után termelt növények luxusfogyasztást üznének, még mindég maradjon a talajban annyi könnyen oldható tápanyag, hogy az utóvetemény is egészen jól tenyészhessék. Az első időben hatástalan vagyis nehezen oldható tápanyagok ez alkalommal egyáltalán nem mennek veszendőbe. De mindig hosszabb időbe kerül, míg a növények által fevehető vegyületekké alakulnak át.

Ily módon a talajt a jövőre tápanyagokban gazdagítjuk, de azért nem tanácsos a jövőben a tárgya mennyiségét túlságosan csökkenteni; de az első időben egy elgyengült talajt, melyet gyorsan akarunk termőképessé tenni, nem lehet eléggé bőségesen, különösen pedig istállótrágyával megtrágyázni. Másképen áll azonban a dolog a műtrágyafélékkel így pld. a szuperfoszfátok foszforsavának azon mennyisége, a mely nem használtatott fel az első esztendőben, mindjárt a jövő évben kifejti hatását, és kísérlet által nagyon könnyen meghatározhatjuk, vajjon a megmaradt mennyiség még elegendő-e az utóvetemény számára. Az utóvetemény egy kisebb területét megtrágyázuk foszforsavval és ennek terméshozamával, amely azonban foszforsav pótolást nem kapott.

Szabályszerint azt fogjuk látni, hogy ott, a hol elgyengült talajjal volt dolgunk, ahol tehát a növények tápanyag szükségeltetik fedezésére a trágyára voltak utalva, a foszforsav vizsamaradt mennyisége, hacsak a trágyázás nem volt rendkívüli bőséges, nem lesz elegendő arra, hogy az utóvetemény igényeit kielégítse, különösen nem pedig abban az esetben, ha az utóvetemény egy olyan növény, a mely tenyésztetere nagyobb mennyiségű foszforsavat igényel.

Ha már most az elővetemény tényleg felémészti a foszforsav egész mennyiségét, akkor az utána következő gabonaféléknek, hogy bőséges magképződés jöhessen létre, addig kell a foszforsavat utána pótolnunk, míg évek során át a talaj részint a tarlómaradványok, részint a különféle műtrágyák által annyira meggazdagodott, hogy az utóvetemények utántrágyázása nem feltétlenül szükséges. Hogy az utántrágyás fáradságától megkíméljük magunkat, mindjárt első alkalommal erősebb foszforsav trágyázást adhatunk. Ennek fel nem használt mennyisége nem megy veszendőbe, mert a talaj absorbeálja és visszatartja.

A chilisalétrom csak egy évig hat. Ennek utóhatása legfeljebb csak tarlómaradványok által nyilvánul, mely hatások csak későbbi időben mutatkoznak.

Ha azt akarjuk elérni, hogy a gabonafélék nagy szalmatermést is adjanak, ugy a talajban elegendő mennyiségű salétromlőgenynek kell jelen lenni; a hol ez hiányzik, ott bőséges szalmatermes nem várható. Ha a talaj minősége olyan, hogy az egy év alatti nitrificatio nem elegendő a növények nitrogén szükségletének fedezésére akkor chilisalétrommal kell utánsegítenünk; 1 q hektáronként már észrevehető hatást fejt ki. Ezt a trágyát azonban kizárólag fejtrágyául kell alkalmazni. Ha a talajban elegendő mennyiségű foszforsav van akkor a nitrogén által jelentékeny termés többet várható.

Ha talajunk mézszegény, akkor az ásványi tápanyagok kihasználása, még ha jelentékeny mennyiségben is volnának jelen, nagyon jelentéktelen.

Mindezekből látható, hogy egy elgyengült talajnak megjavítása időn és sok munkán kívül a gazda türelmét és pénzét nagyon is igénybe veszi. Ez azonban ne riassza vissza a gazdát, még abban az esetben sem, ha a jövődelmezőség határán kénytelen is mozogni, mert fáradságának majdan meg lesz a gyümölcse az idővel elért eredményekben.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A Tiszántúl eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, április 4.

Az irányzat csendes.

Osztrák hitel	—	—	—	—	876.60
Magyar hitel	—	—	—	—	865.—
Allamvasut	—	—	—	—	817.—
Rimamurányi	—	—	—	—	810.60
Magyar jelzálog	—	—	—	—	226.50
Salgótarjáni	—	—	—	—	—
Wagon-kölcsön	—	—	—	—	—

Határidők.

Budapest, április 4.

Buza októberre	—	—	—	—	7.89
Buza áprilisra	—	—	—	—	7.69
Uj tengeri	—	—	—	—	5.57
Rozs okt.	—	—	—	—	6.69
Zab okt.	—	—	—	—	5.37
Káposzta, repce, aug.	—	—	—	—	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1900. április 4-én.

Magyar aranyjárdék 4%	—	—	—	—	97.20
Magyar koronajárdék	—	—	—	—	98.60
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4,00%	—	—	—	—	101.—
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2,00%	—	—	—	—	99.75
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	—	—	—	—	99.50
Magyar földterhermentési kötvény 4%	—	—	—	—	92.90
Italmérsi jog megváltási kötvény	—	—	—	—	98.25
Horváth-szlavón földterhermentési kötvény	—	—	—	—	94.—
Magyar nyereség-sorsjegy-kölcsön	—	—	—	—	164.25
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcsön	—	—	—	—	141.75
Osztrák járdék papirban	—	—	—	—	99.—
Osztrák járdék ezüstben	—	—	—	—	98.75
Osztrák járdék aranyban	—	—	—	—	98.25
Osztrák korona járdék	—	—	—	—	99.20
Osztrák államsorsjegyek	—	—	—	—	186.—
Osztrák magyar bankrészvény	—	—	—	—	17.80
Magyar hitelbankrészvény	—	—	—	—	727.—
Osztrák hitelintézet részvény	—	—	—	—	729.—
Párisi vista	—	—	—	—	96.40
20 frankos arany (Napoleon d'or)	—	—	—	—	19.26
Németbirodalmi márka	—	—	—	—	118.55
London vista	—	—	—	—	242.90
20 márkás arany	—	—	—	—	23.69

A szerkesztővért felolósza:

DR. VUCSKICS GYULA.

Meghívó

a „Szent László“-nyomda-részvénytársaság
rendes közgyűlésére,

mely 1900. évi április hó 19-én délelőtt 11 órakor fog a nagyváradai kath. kör helyiségében megtartatni.

Tárgysorozat:

1. Az igazgatóság jelentése az 1899. üzletév eredményéről.
2. Az 1899. évi mérleg előterjesztése.
3. A felügyelő-bizottság jelentése.

Jegyzet. A felügyelő-bizottság által átvizsgált mérleget a részvényesek ft. M a k u c z Ernő vezérigazgató urnál megtekinthetik. Minden részvényes, aki a közgyűlésen részt akar venni, az alapszabályok értelmében tartozik részvényeit a közgyűlés megkezdése előtt a vezérigazgatóknál bemutatni.

Kelt Nagyváradon, 1900. április 4.

Az igazgatóság.

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1899. évi október 1-től.

Kolozsvár—Nagyvárad—Budapest.						Budapest—Nagyvárad—Kolozsvár.						Püspök-Ladány—Debrecen—Érmihályfalva.											
	Gy. v.	Gy. v.	v.	v.	V. v.		Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Gy. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	T. v.						
Bolozsvár ind.	11 01	5 23	7 00	6 13	—	Budapest ind.	9 15	1 55	5 45	8 30	—	P.-Ladány ind.	5 25	1 24	4 06	2 29	6 05						
B.-Hunyad >	12 20	6 40	8 37	7 55	—	Nagykátá >	10 20	3 00	7 54	10 16	—	Debrecen >	6 46	3 —	5 22	3 56	8 20						
Ksucsá >	12 52	7 09	9 19	8 37	4 49	Szolnok >	11 19	3 56	9 27	11 31	—	Érmihályfalva ér.	7 29	4 01	5 35	4 58	9 47						
Cucsá >	—	—	9 33	8 52	5 13	P.-Ladány >	12 55	5 28	11 53	2 00	5 00	Érmihályfalva—Debrecen—Püspök-Ladány.											
Brátka >	—	—	9 50	9 11	5 38	Báránd >	—	—	12 07	2 12	5 17		Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Gy. v.						
Rév >	1 34	7 47	10 08	9 32	6 13	Sáp >	† 1 17	† 5 48	12 24	2 27	5 38	Érmihályfalva ind.	6 36	11 09	5 27	9 14	8 15						
Élesd >	† 1 48	† 7 59	10 25	9 49	6 42	B.-Ujfalu >	1 33	6 03	12 46	2 47	6 04	Debrecen >	3 37	12 36	8 15	10 27	8 34						
Mező-Telegd >	2 01	8 11	10 42	10 07	7 10	M.-Peterd >	—	—	1 00	3 00	6 21	P.-Ladány ér.	5 13	1 45	9 45	11 28	9 00						
F.-Vásárhely >	—	—	11 01	10 27	7 38	M.-Keresztes >	—	—	1 14	3 12	6 37	Debrecen—Nagy-Léta—Vértés—Debrecen—Nagy-Léta											
Várad-Velence >	2 25	8 32	11 10	10 37	7 51	Bors >	—	—	1 28	3 25	6 56		V. v.	V. v.	V. v.	V. v.	V. v.						
Nagyvárad ér.	2 31	8 38	11 17	10 44	8 —	Püspöki >	—	—	1 36	3 32	7 08	Debrecen i.	8 35	4 21	Nagy-Léta-	5 25	1 05						
Nagyvárad ind.	2 38	8 43	11 32	11 04	2 22	Nagyvárad ér.	2 11	6 39	1 48	3 42	7 22	Sáránd >	9 28	5 06	Vértés ind.	—	—						
Püspöki >	—	8 51	11 42	11 14	2 37	Nagyvárad ind.	2 18	6 46	2 06	3 58	12 20	H.-Bagos >	9 41	5 17	M.-Pályi >	5 47	1 30						
Bors >	—	—	11 50	11 22	2 48	V.-Velence >	2 24	—	2 30	4 05	12 29	H.-Pályi >	10 15	5 41	H.-Pályi >	6 03	1 48						
Mező-keresztes >	—	—	12 03	11 37	3 20	F.-Vásárhely >	—	—	2 41	4 16	12 44	M.-Pályi >	10 20	5 55	H.-Bagos >	6 18	1 05						
Mező-Peterd >	—	—	12 15	11 50	3 38	M.-Telegd >	2 50	7 15	3 03	4 38	1 15	N.-Léta-	10 —	—	Sáránd >	6 40	1 29						
B.-Ujfalu >	3 18	9 23	12 29	12 05	4 16	Elesd >	† 3 04	† 7 28	3 21	4 56	1 43	Vértés ér.	10 43	6 15	Debrecen é.	7 18	3 13						
Sáp >	—	† 9 38	12 47	12 25	4 49	Rév >	3 26	7 50	3 45	5 20	2 21	Sáránd—Derecske, Derecske—Sáránd.											
Báránd >	—	—	1 01	12 41	5 13	Brátka >	—	—	4 06	5 43	2 57	Sáránd ind.	9 38	5 16	Derecske ind.	6 00	1 40						
P.-Ladány >	4 03	10 06	1 34	1 19	5 31	Bucsá >	—	—	4 27	6 04	3 26	Derecske ér.	9 57	5 35	Sáránd ér.	6 20	2 70						
Szolnok >	5 39	11 44	3 35	3 37	—	Csucsá >	4 16	8 37	4 53	6 31	4 00	Nagyvárad—Belényes—Vaskóh.											
Nagy-Káta >	6 34	12 41	4 45	5 07	—	B.-Hunyad >	4 52	9 08	5 32	7 16	4 55		V. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	V. v.						
Budapest ér.	7 50	01 50	6 20	7 10	—	Kolozsvár ér.	5 55	10 08	6 59	8 33	7 04	Nagyvárad ind.	3 50	2 40	Vaskóh ind.	4 30	2 30						
Nagyvárad—Belényes—Vaskóh.						Vaskóh—Belényes—Nagyvárad						Nagyvárad—Gyoma						Gyoma—Nagyvárad.					
	V. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Sz. v.	Th. v. sz. sz.	Sz. v.	Sz. v.	V. v.		V. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	V. v.
Nagyvárad ind.	3 50	2 40	—	—	—	Vaskóh ind.	4 30	2 30	—	—	—	Nagyvárad ind.	5 50	1 54	—	—	—	Gyoma ind.	3 40	2 30	—	—	—
V.-Velence >	4 05	2 51	—	—	—	Lunka-Rézbánya >	† 4 42	† 2 43	—	—	—	Ósi >	6 08	2 08	—	—	—	Déva-Ványa >	4 37	3 35	—	—	—
Félic-Fürdő >	4 32	3 13	—	—	—	Szudries >	5 09	3 12	—	—	—	Új-Palota >	6 24	2 22	—	—	—	Körös-Ladány >	5 13	4 22	—	—	—
Kardó >	4 50	3 27	—	—	—	Belényes >	5 37	3 52	—	—	—	Gyires >	6 41	2 34	—	—	—	Szeghalom >	5 40	4 50	—	—	—
Magyar-Gyepes >	5 50	4 17	—	—	—	Sonkolyos >	† 5 58	† 4 15	—	—	—	Körösszeg >	7 02	2 53	—	—	—	Vésztő >	6 12	5 20	—	—	—
Tasádfő >	6 07	4 31	—	—	—	Belényes-Ujlak >	6 10	† 4 27	—	—	—	Szakál >	7 39	3 22	—	—	—	Kót >	6 38	6 00	—	—	—
Drák-Cséke >	6 30	4 45	—	—	—	Borz >	† 6 19	† 4 37	—	—	—	Nagy-tóti >	7 55	3 36	—	—	—	Iráz >	6 52	6 20	—	—	—
Magyar-Cséke >	6 50	† 5 —	—	—	—	Sólyom >	6 35	4 58	—	—	—	Komádi >	8 25	3 49	—	—	—	Komádi >	7 10	7 05	—	—	—
Dusesd >	† 7 05	† 5 12	—	—	—	Gyanta >	6 56	† 5 19	—	—	—	Iráz >	8 42	4 06	—	—	—	Nagy-tóti >	7 22	7 16	—	—	—
Szombatság-Rogoz >	7 46	5 47	—	—	—	Hollód >	7 10	5 34	—	—	—	Kót >	9 19	4 31	—	—	—	Szakál >	7 48	7 48	—	—	—
Hollód >	7 58	5 58	—	—	—	Szombatság-Rogoz >	7 31	6 03	—	—	—	Vésztő >	9 44	4 56	—	—	—	Körösszeg >	8 11	8 13	—	—	—
Gyanta >	8 12	6 11	—	—	—	Dusesd >	† 7 55	† 6 34	—	—	—	Szeghalom >	10 34	5 47	—	—	—	Gyires >	8 33	8 22	—	—	—
>	8 38	6 36	—	—	—	Magyar-Cséke >	† 8 07	† 6 49	—	—	—	Körös-Ladány >	11 —	6 05	—	—	—	Uj-Palota >	8 47	8 54	—	—	—
>	† 8 53	† 6 50	—	—	—	Drág-Cséke >	8 26	7 17	—	—	—	Déva-Ványa >	12 03	6 55	—	—	—	Ósi >	9 03	9 13	—	—	—
Belényes-Ujlak >	9 05	7 01	—	—	—	Tasádfő >	8 40	† 7 33	—	—	—	Gyoma ér.	12 45	7 40	—	—	—	Nagyvárad ér.	9 20	9 32	—	—	—
Sonkolyos >	† 9 18	† 7 13	—	—	—	Magyar-Gyepes >	8 54	7 50	—	—	—	Nagyvárad—Érmihályfalva						Érmihályfalva—Nagyvárad.					
Belényes >	10 04	7 47	—	—	—	Kardó >	9 27	† 8 31	—	—	—		Vegyes v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Vegyes v.		Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Vegyes v.
Szudries >	10 27	8 09	—	—	—	Félic-Fürdő >	9 40	† 8 45	—	—	—	Nagyvárad ind.	6 50	4 10	—	—	—	Érmihályfalva ind.	5 05	5 20	—	—	—
Lunka-Rézbánya >	10 56	† 8 34	—	—	—	V.-Velence >	10 01	9 09	—	—	—	B.-Püspöki >	7 17	4 26	—	—	—	Érselind >	5 37	6 00	—	—	—
Vaskóh ér.	11 12	8 49	—	—	—	Nagyvárad ér.	10 11	9 19	—	—	—	Bihar >	7 44	4 49	—	—	—	Székelyhid >	6 14	6 23	—	—	—
Székelyhid—Margitta						Margitta—Székelyhid						Nagyvárad—Érmihályfalva						Érmihályfalva—Nagyvárad.					
	V. v.	V. v.	V. v.	V. v.	V. v.		V. v.	V. v.	V. v.	V. v.	V. v.		Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Vegyes v.		Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Vegyes v.
Székelyhid ind.	9 50	7 55	—	—	—	Margitta ind.	4 35	4 45	—	—	—	Nagyvárad ind.	6 50	4 10	—	—	—	Érmihályfalva ind.	5 05	5 20	—	—	—
Apátkeresztur >	10 46	8 41	—	—	—	Monos-Petri >	4 46	4 56	—	—	—	B.-Püspöki >	7 17	4 26	—	—	—	Érselind >	5 37	6 00	—	—	—
V.-Ábrány >	11 03	8 55	—	—	—	V.-Ábrány >	4 57	5 08	—	—	—	Paptamási >	8 13	5 15	—	—	—	Székelyhid >	6 27	7 00	—	—	—
Monos-Petri >	11 16	9 06	—	—	—	Apátkeresztur >	5 13	5 26	—	—	—	G											